

DĚJINY UMĚNÍ

(garant předmětu a vyučující: doc. PhDr. Jiří Havlíček)

Obsah je dělen do dvou okruhů

A - tématické okruhy s literaturou od nejstaršího umění do středověku a

B - tématické okruhy s literaturou od středověku po umění dvacátého století

následujících po sobě, na konci je uveden -

SOUHRN VÝBĚRU Z LITERATURY DOPORUČENÉ KE STUDIU A SEMINÁRNÍM PRACEM PŘEDMĚTU DĚJINY UMĚNÍ (K OKRUHU A I B, ŘAZENÝ PODLE OBOROVÝCH, MEZIOBOROVÝCH A TÉMATICKÝCH HLEDISEK V BODECH 01. – 08. A V BODĚ 09. DOPLŇUJÍCÍ SEZNAM VÝBĚRU NEJNOVĚJŠÍ LITERATURY, VČETNĚ ČÍSLA ISBN)

okruh A

DĚJINY UMĚNÍ (tématické okruhy - A):

1. Mimoevropské kulturní okruhy I. (Indie, Čína a Japonsko, Oceánie)
 2. Mimoevropské kulturní okruhy II. (Severní a Jižní Amerika, Afrika)
 3. Prehistorické umění (nejdůležitější lokality tzv. frankokantaberského okruhu, přehledná charakteristika střeoevropských kultur zejména v oblasti Podunají a na území Moravy a Čech, megalitická kultura)
 4. Starověké kultury Předního Východu (Mezopotámie, Egypt)
 5. Antická kultura středomořské oblasti (krétské a mykénské umění, řecká antika a helénismus, etruské umění, římská antika)
 6. Pozdně antické a předrománské umění (křesťanská antika, umění doby stěhování národů, irokeltské a byzantské umění, otonská a karolínská renesance, umění Velkomoravské říše, islámské umění)
 7. Románské umění v kulturních centrech evropského kontinentu (zejména v Itálii a ve Francii) a ve střední Evropě.
 8. Kultura a umění vrcholného středověku – její předpoklady a charakteristika, střediska vzniku (Francie). Gotické umění ve střední Evropě (přemyslovská, lucemburská vrcholící za vlády císaře Karla IV. a v tzv. krásném slohu.
-
-

Stručný výběr ze studijní literatury:

Dějiny umění - přehledy (2 tituly základní literatury):

CHATELET, Albert – GROSLIER, Bernard P., Světové dějiny umění, Larousse 1. a 2. vydání, Ottovo nakl. Praha 2004, 700 str., ISBN 80-7181-936-0

PIJOAN, J., Dějiny umění, 1. a 2. vydání, Euromedia – Balios Praha 2000, 1. – 4. díl pro Bc. studium a 5.-12. díl pro Mgr. studium, ISBN 80-7176-764-6

Mimoevropské kulturní okruhy:

Pi Joan José: Dějiny umění, I. - XI. díl, Odeon Praha – Knižní klub 1974 - 2001 (1.vyd. a další vyd.)

Auboyer Jeannine - Goepper Roger: Umění Dálného východu, Artia Praha 1972

Bařinka J., Čarnogurská M., Černá Z., Hájek L. a další: Kulturní tradice Dálného východu, Odeon Praha 1980

Bushnell G.H.S.: Umění staré Ameriky, Odeon Praha 1970

Grube Ernst J.: Islámské umění, Artia Praha 1976

Laude Jean: Umění černého světadílu, Odeon Praha 1973

Swann Peter C.: Umění Číny, Koreje a Japonska, Odeon Praha 1970

Edice Kulturní atlasy vydávaná nakladatelstvím Euromedia Group pro Knižní klub – Balios v 90. letech např.:

Coe M., Snow D., Benson E.: Svět předkolumbovské Ameriky, Praha 1997

Gordon Johnson: Svět Indie, Praha 1998

a další (Svět Číny, Svět Japonska, Svět islámu, Svět Židů, Svět bible, Svět Mezopotámie a starověkého Blízkého východu, Svět starého Egypta, Svět vikingů...)

Obecné přehledy dějin výtvarného umění, užitého umění a architektury:

Adamec Jaromír, Šamšula Pavel, Hirschová J. a další: Průvodce výtvarným uměním, 1. - 4. díl, Práce Praha 1994 - 1995

Casson Hugh, Raeburn M., Coulton J. J. a další: Dějiny architektury, Odeon Praha 1993

kol. aut.: Dějiny českého výtvarného umění I. (1, 2), Academia Praha 1984

kol. aut.: Dějiny českého výtvarného umění II. (1, 2), Academia Praha 1989

Faure Elie: Dějiny umění, I. - V. díl, Aventinum Praha 1927 - 28 (Duch tvarů, V. díl v novém vydání, Brno 1991)

Gombrich Ernst Hans: Příběh umění, Odeon Praha 1992 (1. vyd. a další)

Huyghe René a kol.: Umění a lidstvo, encyklopedie 1. - 4. díl, Odeon Praha (70. léta)

kol. aut.: Dějiny umění, encyklopedie Larousse, Praha 1997 (v 1 svazku)

Matějček Antonín: Dějiny umění v obrysech, Melantrich Praha 1948 (1.vyd. a další)

Morant Henry de: Dějiny užitého umění, Odeon Praha 1983

Norberg - Schulz Christian: Genius loci, Odeon Praha 1994

Pavel Jakub: Dějiny umění v Československu, Práce Praha 1978

Pijoan José: Dějiny umění, I. - XI. díl, Odeon Praha – Knižní klub 1974 - 2001 (1.vyd. a další vyd.)

Uměnovědná problematika vybraných slohových údobí:

Období prehistorie a starověku - Egypt, kultury Předního Východu, antická kultura:

Boardman John: Řecké umění, Odeon Praha 1975

Lommel Andreas: Pravěk a umění přírodních národů, Artia Praha 1972

Garbini Giovanni: Starověké kultury Předního východu, Artia Praha 1971

Higgins Reynold: Minojské a mykénské umění, Odeon Praha 1973

Strong Donald: Antické umění, Artia Praha 1972

Období středověku - od raně křesťanského až po umění gotické:

Bauerová A. - Bauer J.: Tajemství chrámových pokladů, Papyrus a Jeva 1993

Kidson Peter: Románské a gotické umění, Artia Praha 1973

Krása Josef: České iluminované rukopisy 13. - 16. stol., Odeon Praha 1990

Kutal Albert: České gotické umění, Artia Praha 1972

Lassus Jean: Raně křesťanské a byzantské umění, Artia Praha 1971

Spunar Pavel: Kultura českého středověku, Odeon Praha 1985

Talbot - Rice David: Byzantské umenie, Tatran Bratislava 1968

Ullmann Ernst: Svět gotické katedrály, Vyšehrad Praha 1987

Ikonologie a ikonografie, odborná terminologie, slovníky a přehledy:

Gombrich Ernst Hans: Umění a iluze, Odeon Praha 1985

Panofsky Erwin: Význam ve výtvarném umění, Odeon Praha 1981

Benoist Luc: Znaky, symboly a mýty, Victoria Publishing Praha 1995

Biedermann Hans: Lexikon symbolov, Obzor Bratislava 1992

Fontana David: Tajemný jazyk symbolů, Paseka Praha 1994

Hall James: Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění, Mladá fronta Praha 1991

Attwater Donald: Slovník svatých, Papyrus a Jeva Vimperk - Praha 1993

Blažíček Oldřich J.: Slovník památkové péče, STN Praha 1962 (nové vyd. s dr. Kropáčkem)

Herout Jaroslav: Staletí kolem nás (přehled stavebních slohů), Orbis Praha 1963 (a nová vyd.)

Herout Jaroslav: Slabikář návštěvníků památek, SSPPOP Praha 1980

kol. aut.: Malířské umění od A do Z (velký reprezentativní slovník), Rebo Productions Praha 1995

Mráz Bohumír - Mrázová Marcela: Encyklopedie světového malířství, Academia Praha 1988

Poche Emanuel a kol.: Encyklopedie českého výtvarného umění, Academia Praha 1975

Šabouk Sáva a kol.: Encyklopedie světového malířství, Academia Praha 1975

Šidlovský Evermod G.: Svět liturgie, Slovník základní církevní terminologie, Klášter premonstrátů na Strahově 1991

Trojan Raul - Mráz Bohumír: Malý slovník výtvarného umění, SPN Praha 1990

Ziehr Wilhelm: Kříž (symbol, zobrazování, význam). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997

okruh B

DĚJINY UMĚNÍ (tématické okruhy - B):

1. Kultura a umění vrcholného středověku (pokračování z okruhu A) – umění gotiky v kulturních centrech evropského kontinentu: zejména ve Francii a ve střední Evropě (jagellonská a podunajská gotika). Projev gotického slohu v Itálii a v Nizozemí - nizozemské malířství od brí Eycků po H. Bosche.

2. Italská protorenesance a renesance – její předpoklady a význam. Sienská škola a překonání byzantské koncepce. Raná renesance – význam Florencie. Od Giotto k Masacciovi. Donatello – dílo, universalismus L. da Vinciho. Dílo Botticelliho, Fra Angelica, Ghiralandaja, Verocchia a dalších. Duchovní a dějinná podmíněnost renesance.

Vrcholná a pozdní renesance: Život a dílo Michelangelovo a Raffaela Santi. Zaalpská renesance (hlavně na Moravě a v Čechách). Španělské malířství a malířství nizozemské (do H. Bosche). Osobnost A. Dürera.

3. Manýrismus a baroko v Itálii: osobnosti - Tizian, Tintoretto, Veronese, Caravaggio, Bernini. Radikálně-dynamický a klasicisující proud barokního umění (příklady v architektuře, malířství a sochařství), osobnosti Borrominiho a Guarina Guariniho. Barokní iluzionismus v nástěnném malířství.

Manýrismus a baroko v českých zemích: rudolfínský dvorní okruh, významní představitelé českého baroka v malířství, sochařství, architektuře a grafice - Kryštof a Kilián Ignác Dienzenhoferové, Jan Santini, Matyáš Bernard Braun a Ferdinand Maxmilián Brokoff, Karel Škréta a Petr Brandl, Václav Hollar a další. Barokní umění v podunajském prostoru habsburské monarchie: Lucas Hildebrandt, Jacob Prandtauer, J. B. Fischer z Erlachu, Domenico Martinelli a další.

4. Flámské a holandské malířství 17. století: P.P. Rubens a Rembrandt van Rijn - život a dílo. F. Hals, Vermeer van Delft a další. Specializace malířství na tzv. žánry (zátiší, krajinomalba, marina, figurální žánr). Malířství španělské školy: El Greco, Zurbarán, Murillo, Velasquez. Klasicismus ve Francii a Anglii: významní francouzští malíři 17. a 18. století - Georges de la Tour, grafik Callot, Lorrain, N. Poussin, Chardin, A. Watteau.

Charakteristika rokoka jako závěrečné fáze barokního umění.

Období francouzské buržoazní revoluce: J.L. David, malíř revoluce. Dílo Ingresovo. F. Goya - malířské a grafické dílo - nejobsáhlejší kritika soudobé společnosti. Romantismus jako reakce na upadající klasicismus: přední představitel E. Delacroix. Malířství realismu, krajináři barbizonské školy (Millet, Corot), H. Daumier, G. Courbet - přední reprezentant realismu. Osobnost a dílo Eduarda Maneta.

5. Charakteristika impresionismu - hlavní představitelé a jejich dílo (Claude Monet, Auguste Renoir, Degas, Pissaro, Sisley a další). Henri Toulouse-Lautrec. Neoimpresionismus (Seurat a Signac).

Expresionistické a symbolistické tendence v díle Vincenta van Gogha a Paula Gauguina. Osobnost a dílo Paula Cézanna. Francouzské umění po roce 1900. H. Matisse a fauvismus.

6. Symbolismus a secese v evropském a v našem umění. Osobnost a dílo A. Gaudího. Zrod Art Nouveau, Jugendstil a Secese ve Francii, Německu a Rakousku. Zrod kubismu před první světovou válkou (jeho analytická a syntetická fáze). Život a dílo Pabla Picassa, Georgese Braqua a dalších.

Situace v českém umění po roce 1900. Skupina Osma - zrod českého moderního malířství (E. Filla, B. Kubišta, A. Procházka a další).

7. Umění ruské avantgardy po první světové válce (ruský futurismus a konstruktivismus, lučismus a Malevičův suprematismus).

Předpoklady vzniku konceptualismu v umění dada a ruské avantgardy.

Sociální tendence po první světové válce. Socialistický realismus a propagandistické umění totalitních režimů.

Světové a naše umění mezi dvěma válkami - dadaismus, futurismus, surrealismus, konstruktivismus a funkcionalismus, vznik abstraktního umění, expresionismus atd. Význam skupiny de Stijl a školy Bauhausu. Dominace tzv. Pařížské školy.

8. Umění ve Spojených státech: tradice amerického umění, impulsy evropské avantgardy, vlivy myšlení a umění Dálného východu.

Abstraktní expresionismus : osobnost a dílo Jacksona Pollocka. Dominace umění Spojených států - Pop-art : Rauschenberg, Johns. Osobnost a dílo Andy Warhola. Minimalismus, zemní umění a concept-art. Hnutí Fluxus - neodadaistické tendence, happening a performance, environment. Osobnost a dílo Johna Cage. Graffiti-art (Keith Haring).

Computer-art (Nam June Paik). Multimediální umění. Postmodernismus a transavantgarda...

Stručný výběr ze studijní literatury:

Dějiny umění - přehledy (2 tituly základní literatury):

CHATELET, Albert – GROSLIER, Bernard P., Světové dějiny umění, Larousse 1. a 2. vydání, Ottovo nakl. Praha 2004, 700 str., ISBN 80-7181-936-0

PIJOAN, J., Dějiny umění, 1. a 2. vydání, Euromedia – Balios Praha 2000, 1. – 4. díl pro Bc. studium a 5.-12. díl pro Mgr. studium, ISBN 80-7176-764-6

Obecné přehledy dějin výtvarného umění, užitého umění a architektury:

Casson Hugh, Raeburn M., Coulton J. J. a další: Dějiny architektury, Odeon Praha 1993

Faure Elie: Dějiny umění, I. - V. díl, Aventinum Praha 1927 - 28 (Duch tvarů, V. díl v novém vydání, Brno 1991)

Gombrich Ernst Hans: Příběh umění, Odeon Praha 1992

Huyghe René a kol.: Umění a lidstvo, encyklopedie 1. - 4. díl, Odeon Praha

Chadraba R. a kol. aut.: Dějiny českého výtvarného umění I. (1, 2), Academia Praha 1984

Chadraba R. a kol. aut.: Dějiny českého výtvarného umění II. (1, 2), Academia Praha 1989

Chalupecký, Jindřich: Nové umění v Čechách. Praha: H&H, 1994

Koch W.: Evropská architektura (encyklopedie od antiky po současnost), Ikar Praha 1998

Matějček Antonín: Dějiny umění v obrysech, Melantrich Praha 1948 (1.vyd.)

Morant Henry de: Dějiny užitého umění, Odeon Praha 1983

Pavel Jakub: Dějiny umění v Československu, Práce Praha 1978

Petišková, Terezie – Bydžovská, Lenka – Srp, Karel – Halík, Pavel a kol. aut.: Dějiny umění, 12. díl (tzv. „Pijoan“). Praha: Euromedia, Knižní klub, Balios, 2002

Pijoan José: Dějiny umění, I. - XI. díl, Odeon Praha 1974 - 84 (1.vyd. a další vyd.)

Chatelet Albert-Grossier Bernard P. a kol.: Světové dějiny umění (LAROUSSE), Cesty Praha 1996

Uměnovědná problematika vybraných slohových údobí:

Období středověku - umění gotické:

Bauerová A. - Bauer J.: Tajemství chrámových pokladů, Papyrus a Jeva 1993

Kidson Peter: Románské a gotické umění, Artia Praha 1973

Krása Josef: České iluminované rukopisy 13. - 16. stol., Odeon Praha 1990

Kutal Albert: České gotické umění, Artia Praha 1972

Spunar Pavel: Kultura českého středověku, Odeon Praha 1985

Toman Rolf: Gotika, Slovart Praha 2000

Ullmann Ernst: Svět gotické katedrály, Vyšehrad Praha 1987

Období novověku - umění renesance, baroka a 19. století:

Blažíček Oldřich: České barokní umění, Artia Praha 1971

Dvořák Max: Italské umění, J. Laichter Praha 1946

Hocke, Gustav René: Svět jako labyrint (manýra a mánie v evropském umění od roku 1520 do současnosti) / Manýrismus v literatuře. Praha: Triáda, H&H, 2001

Kalista Zdeněk: Česká barokní gotika a její žďárské ohnisko, Blok Brno 1970

Kitson Michael: Barok a rokoko, Artia Praha 1972

Lynton Norbert: Umění 19. a 20. století, Artia Praha 1981

Martindale Andrew: Člověk a renesance, Artia Praha 1972

Neumann J.: České baroko, Odeon Praha 1974

Preiss Pavel: Panoráma manýrismu, Odeon Praha 1974

Sypher Wilie: Od renesance k baroku, Odeon Praha 1971

Toman Rolf: Umění italské renesance, Slovart Praha 2000

Toman Rolf: Baroko, Slovart Praha 1999

Umění 20. století :

Dempseyová, Amy: Umělecké styly, školy a hnutí (encyklopedický průvodce moderním uměním). Praha: Slovart, 2002

Fahr-Beckerová Gabriele: Secese, Slovart Praha 1998

Haas Felix: Architektura 20. století, SPN Praha 1983

Hazan F: Od Rodina po Moora, slovník sochařstva 20. storočia, Tatran Bratislava 1973

Hollingsworth Mary: Architektura 20. století, Columbus Bratislava 1993

Chalupecký, Jindřich: Nové umění v Čechách. Praha: H&H, 1994

Lamač Miroslav: Myšlenky moderních malířů, Odeon Praha 1989

Lynton Norbert: Umění 19. a 20. století, Artia Praha 1981

Micheli Mario de: Umělecké avantgardy 20. století. SNKLU Praha 1964

Nadeau Maurice: Dějiny surrealismu, Votobia 1994

Novák Luděk: Století moderního malířství, Orbis Praha 1968

Petišková, Terezie – Bydžovská, Lenka – Srp, Karel – Halík, Pavel a kol.aut: Dějiny umění, 12. díl (tzv. „Pijoa“). Praha: Euromedia, Knižní klub, Balios, 2002

Read Herbert: Osudy moderního umění, SNKLU Praha 1964

Read Herbert: Stručné dejiny maliarstva (od Cézanna po Picassa), Tatran Bratislava 1967

Ruhrberg, Karl – Schneckengerber, Manfred – Frickeová, Christiane – Honnef, Klaus: Umění 20. století, I. a II. (Malířství, Skulptury a objekty, Nová média, Fotografie). Taschen GmbH. Praha: Slovart, 2004

Thomas Karin: Dějiny umění 20. stol., DuMont Verlag, slovensky vyd. Pallas Bratislava 1994

Wittlich Pavel: České sochařství ve XX. století, SPN Praha 1978

Zhoř Igor: Proměny soudobého výtvarného myšlení, SPN Praha 1992

Pomocná literatura - ikonologie a ikonografie, odborná terminologie, slovníky a přehledy:

Gombrich Ernst Hans: Umění a iluze, Odeon Praha 1985

Panofsky Erwin: Význam ve výtvarném umění, Odeon Praha 1981

Benoist Luc: Znaky, symboly a mýty, Victoria Publishing Praha 1995

Biedermann Hans: Lexikon symbolov, Obzor Bratislava 1992

Fontana David: Tajemný jazyk symbolů, Paseka Praha 1994

Hall James: Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění, Mladá fronta Praha 1991

Attwater Donald: Slovník svatých, Papyrus a Jeva Vimperk - Praha 1993

Blažíček Oldřich J.: Slovník památkové péče, STN Praha 1962 (nové vyd. s dr. Kropáčkem)

Herout Jaroslav: Staletí kolem nás (přehled stavebních slohů), Orbis Praha 1963 (a nová vyd.)

Herout Jaroslav: Slabikář návštěvníků památek, SSPPOP Praha 1980

kol. aut.: Malířské umění od A do Z (velký reprezentativní slovník), Rebo Productions Praha 1995

Mráz Bohumír - Mrázová Marcela: Encyklopedie světového malířství, Academia Praha 1988

Poche Emanuel a kol.: Encyklopedie českého výtvarného umění, Academia Praha 1975

Šabouk Sáva a kol.: Encyklopedie světového malířství, Academia Praha 1975

Šidlovský Evermod G.: Svět liturgie, Slovník základní církevní terminologie, Klášter premonstrátů na Strahově 1991

Trojan Raul - Mráz Bohumír: Malý slovník výtvarného umění, SPN Praha 1990

SOUHRN VÝBĚRU Z LITERATURY DOPORUČENÉ KE STUDIU A SEMINÁRNÍM PRACEM PŘEDMĚTU DĚJINY UMĚNÍ (K OKRUHU A I B, ŘAZENÝ PODLE OBOROVÝCH, MEZIOBOROVÝCH A TÉMATICKÝCH HLEDISEK).

Tituly uvedené v tomto seznamu je možné požit nejen ke studiu k zápočtům a zkouškám, ale i k seminárním pracem, případně k pracem diplomovým - a to s přihlédnutím k jejich dostupnosti v knihovnách. Některé publikace vychází v nových vydáních, případně od uvedených autorů jsou k dispozici jiné jejich knihy, které zde nejsou uvedeny.

01. Antropologie, dějiny náboženství, příčné vědy, mimoevropské kulturní okruhy, hermetismus atd. ve vztahu k teorii výtvarné kultury a dějinám umění:

Auboyer Jeannine - Goepper Roger: Umění Dálného východu, Artia Praha 1972

Bařinka J., Čarnogurská M., Černá Z., Hájek L. a další: Kulturní tradice Dálného východu, Odeon Praha 1980

Bronowski Jacob: Vzestup člověka, Odeon Praha 1985

Bushnell G.H.S.: Umění staré Ameriky, Odeon Praha 1970

Eliade Mircea: Mýtus věčného návratu, Oikúmené Praha 1993

Eliade Mircea: Posvátné a profánní, Křesťanská akademie Praha 1994

Eliade Mircea: Dejiny náboženských predstáv a ideí, I. díl, Agora Bratislava 1995
Frazer James George: Zlatá ratolest (magie, mýty, náboženství), Mladá fronta Praha 1994
Fulcanelli, Tajemství katedrál, Trigon Praha 1992
Grube Ernst J.: Islámské umění, Artia Praha 1976
Choucha Nadia: Surrealismus a magie, Volvox Globator Praha 1994
Laude Jean: Umění černého světadílu, Odeon Praha 1973
Lévi - Strauss Claude: Myšlení přírodních národů, Čs. spisovatel Praha 1971
Meletinskij J. M.: Poetika mýtu, Odeon Praha 1980
Souzenelle Annick de: Symbolismus lidského těla, Unitaria Praha 1994
Swann Peter C.: Umění Číny, Koreje a Japonska, Odeon Praha 1970
Talbotová - Riceová Tamara: Staré umění Střední Asie, Odeon Praha 1973

02. Estetika, filozofie, psychologie, sociologie a informatika výtvarné kultury a dějin umění:

Anzenbacher Arno: Úvod do filosofie, Praha 1987 (a nové vyd.)
Auerbach Erich: Mimesis, Mladá fronta Praha 1968
Bachelard Gaston: Plamen svíce, Obelisk Praha 1970
Bachelard Gaston: Nový duch vedy, Pravda Bratislava 1981
Bachelard Gaston: Poetika priestoru, Slovenský spisovateľ Bratislava 1990
Bachelard Gaston: Psychoanalýza ohně, Mladá fronta Praha 1994
Bachtin M.M.: F. Rabelais a lidová kultura středověku a renesance, Odeon Praha 1975
Benjamin Walter: Dílo a jeho zdroj, Odeon Praha 1979
Bense Max: Teorie textů, Praha 1967
Bergson Henri: Filozofické eseje, Slov. spisovateľ Bratislava 1970
Caillois Roger: Zobecněná estetika, Odeon Praha 1968
Cassirer Ernst: Esej o člověku, Pravda Bratislava 1977
Derrida Jacques: Texty k dekonstrukci, Archa Bratislava 1993
Dorfles Gilo: Proměny umění, Odeon Praha 1976
Drvota Stanislav: Osobnost a tvorba, Avicenum Praha 1973
Dvořák Max: Umění jako projev ducha, J. Laichter Praha 1936
Fink Eugen: Hra jako symbol světa, Čs. spisovateľ Praha 1993

Foucault Michel: Slová a věci, Pravda Bratislava 1987

Foucault Michel, Lyotard J. F., Habermas J. a další: Za zrkadlom moderny, Archa Bratislava 1991

Francastel Pierre: Figura a místo, Odeon Praha 1984

Freud Sigmund: O člověku a kultuře, Odeon Praha 1990

Fromm Erich: Člověk a psychoanalýza, Praha 1967

Gilbertová K., Kuhn H.: Dějiny estetiky, SNKLU Praha 1965

Goldmann Lucien: Humanitní vědy a filosofie, Praha 1967

Gombrich Ernst Hans: Umění a iluze, Odeon Praha 1985

Grof Stanislav: Za hranice mozku, Gemma Praha 1992

Hauser A.: Filosofie dějin umění, Odeon Praha 1975

Heisenberg Werner: Fyzika a filosofie, Praha 1966

Huisman D.: Estetika, Tatran Bratislava 1966

Huizinga Johan: Homo ludens, Mladá fronta Praha 1971

Husserl Edmund: Krize evropských věd a transcendentální fenomenologie, úvod do fenomenologické filosofie, Academia Praha 1972

Ingarden Roman: O struktuře obrazu, SVKL Bratislava 1965

Ingarden Roman: Umělecké dílo literární, Odeon Praha 1989

Jung Carl Gustav: Duše moderního člověka, Atlantis Brno 1994

Jůzl M., Prokop D.: Úvod do estetiky, Panorama Praha 1989

Lyotard Jean - Francois: O postmodernismu, Filosofic. ústav AV ČR Praha 1993

Luhan Marshall Mc: Jak rozumět médiím, Odeon Praha 1991

Mannheim Karl: Ideologie a utopie, Archa Bratislava 1991

Merleau - Ponty Maurice: Oko a duch a jiné eseje, Obelisk Praha 1971

Morpurgo - Tagliabue G.: Současná estetika, Odeon Praha 1985

Neubauer Zdeněk a kol.: Geometrie živého (sborník FGÚ ČSAV ze symposia v Bechyni 1988), Doporučená četba Praha 1991

Nietzsche Friedrich: O životě a umění, Praha 1943

Patočka Jan: Negativní platonismus, Čs. spisovatel Praha 1990

Patočka Jan: Přirozený svět jako filozofický problém, Čs. spisovatel Praha 1992

Piaget Jean: Strukturalismus, Pravda Bratislava 1971

Pondělíček Ivo: Fantaskní umění, Orientace Praha 1964

Ricoeur Paul: Život, pravda, symbol, Oikúmené Praha 1993

Russell Bertrand: Logika, jazyk a věda, Praha 1967

Saussure Ferdinand de: Kurz obecné lingvistiky, Odeon Praha 1989

Scheler Max: Místo člověka v kosmu, Praha 1968

Šafařík Josef: Sedm listů Melinovi, Praha 1948 (a nové vyd.)

Tatarkiewicz Wladyslaw: Dejiny estetiky, 1. - 3. díl, Tatran Bratislava 1985 - 1991

Utz E.: Dějiny estetiky, Orientace Praha 1968

Volek J.: Kapitoly z dějin estetiky, Panton Praha 1985

Wiener Norbert: Kybernetika a společnost, ČSAV Praha 1963

Whitehead Alfred North: Veda a moderný svet, Pravda Bratislava 1989

Wittgenstein Ludwig: Filozofická skúmania, Pravda Bratislava 1979

Zvěřina J.: Výtvarné dílo jako znak, Obelisk Praha 1971

03. Ikonologie, interpretace výtvarného díla:

Denkstein Vladimír: K vývoji symbolů a k interpretaci děl středověkého umění, Academia Praha 1987

Hocke, Gustav René: Svět jako labyrint (manýra a mánie v evropském umění od roku 1520 do současnosti) / Manýrismus v literatuře. Praha: Triáda, H&H, 2001

Chadraba Rudolf: Mostecká věž a triumfální symbolika v umění Karla IV., Academia Praha 1971

Panofsky Erwin: Význam ve výtvarném umění, Odeon Praha 1981

Ziehr Wilhelm: Kříž (symbol, zobrazování, význam). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997

04. Symbolika umění, přehledy:

Benoist Luc: Znaky, symboly a mýty, Victoria Publishing Praha 1995

Biedermann Hans: Lexikon symbolov, Obzor Bratislava 1992

Fontana David: Tajemný jazyk symbolů, Paseka Praha 1994

Hall James: Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění, Mladá fronta Praha 1991

Kadeřávek Fr.: Geometrie a umění v dobách minulých, Půdorys Praha 1994

Ziehr Wilhelm: Kříž (symbol, zobrazování, význam). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997

Níže uvedené cizojazyčné publikace byly souběžně vydávány v anglické a francouzské verzi, v dokonalé obrazové dokumentaci podávají základní informace o shodách a rozdílnostech symbolického jazyka umění jednotlivých světových kulturních okruhů a epoch (konceptů navazují na dílo C. G. Junga, Člověk a jeho symboly):

Cook Roger: The Tree of Life (Symbol of the Centre), Thames and Hudson London 1974

Coxhead David - Hiller Susan: Dreams (Vision of the Night), Thames and Hudson London 1974

Godwin Joscelyn: Athanasius Kircher, J.J. Pauvert Paris 1980 (angl. Thames and Hudson London 1979)

Godwin Joscelyn: Robert Fludd, J.J. Pauvert Paris 1980 (angl. Thames and Hudson London 1979)

Kenton Warren: Astrology, Thames and Hudson London 1973

King Francis: Magic (The Western Tradition), Thames and Hudson London 1975

Klosowski de Rola Stanislas: Alchemy, Thames and Hudson London 1974

Michell John: The Earth Spirit (Its Ways, Shrines and Mysteries), Thames and Hudson London 1975

Purce Jill: The Mystic Spiral (Journey of the Soul), Thames and Hudson London 1975

Rawson Philip: Tantra (The Indian Cult of Ecstasy), Thames and Hudson London 1973

Rawson Philip - Legeza Laszlo: Tao (The Chinese Philosophy of Time and Change), Thames and Hudson London 1973

Sharkey John: Celtic Mysteries, Thames and Hudson London 1974

Wosien Maria - Gabriele: Sacred Dance, Thames and Hudson London 1973

05. Obecné přehledy dějin výtvarného umění, užitého umění a architektury:

Adamec Jaromír, Šamšula Pavel, Hirschová J. a další: Průvodce výtvarným uměním, 1. - 4. díl, Práce Praha 1994 - 1995

Casson Hugh, Raeburn M., Coulton J. J. a další: Dějiny architektury, Odeon Praha 1993

kol. aut.: Dějiny českého výtvarného umění I. (1, 2), Academia Praha 1984

kol. aut.: Dějiny českého výtvarného umění II. (1, 2), Academia Praha 1989

Faure Elie: Dějiny umění, I. - V. díl, Aventinum Praha 1927 - 28 (Duch tvarů, V. díl v novém vydání, Brno 1991)

Gombrich Ernst Hans: Příběh umění, Odeon Praha 1992

Huyghe René a kol.: Umění a lidstvo, encyklopedie 1. - 4. díl, Odeon Praha

Matějček Antonín: Dějiny umění v obrysech, Melantrich Praha 1948 (1.vyd.)

Morant Henry de: Dějiny užitého umění, Odeon Praha 1983

Norberg - Schulz Christian: Genius loci, Odeon Praha 1994

Pavel Jakub: Dějiny umění v Československu, Práce Praha 1978

Petišková, Terezie – Bydžovská, Lenka – Srp, Karel – Halík, Pavel a kol.aut: Dějiny umění, 12. díl (tzv. „Pijoan“). Praha: Euromedia, Knižní klub, Balios, 2002

Pijoan José: Dějiny umění, I. - XI. díl, Odeon Praha 1974 - 84 (1.vyd. a další vyd.)

06. Uměnovědná problematika vybraných slohových údobí:

06. 1. Období prehistorie a starověku - Egypt, kultury Předního Východu, antická kultura:

Boardman John: Řecké umění, Odeon Praha 1975

Lommel Andreas: Pravěk a umění přírodních národů, Artia Praha 1972

Garbini Giovanni: Starověké kultury Předního východu, Artia Praha 1971

Higgins Reynold: Minojské a mykénské umění, Odeon Praha 1973

Strong Donald: Antické umění, Artia Praha 1972

06. 2. Období středověku - od raně křesťanského až po umění gotické:

Bauerová A. - Bauer J.: Tajemství chrámových pokladů, Papyrus a Jeva 1993

Kidson Peter: Románské a gotické umění, Artia Praha 1973

Kráska Josef: České iluminované rukopisy 13. - 16. stol., Odeon Praha 1990

Kutal Albert: České gotické umění, Artia Praha 1972

Lassus Jean: Raně křesťanské a byzantské umění, Artia Praha 1971

Spunar Pavel: Kultura českého středověku, Odeon Praha 1985

Talbot - Rice David: Byzantské umenie, Tatran Bratislava 1968

Ullmann Ernst: Svět gotické katedrály, Vyšehrad Praha 1987

06. 3. Období novověku - umění renesance, baroka a 19. století:

Blažiček Oldřich: České barokní umění, Artia Praha 1971

Dvořák Max: Italské umění, J. Laichter Praha 1946

Hocke, Gustav René: Svět jako labyrint (manýra a mánie v evropském umění od roku 1520 do současnosti) / Manýrismus v literatuře. Praha: Triáda, H&H, 2001

Kalista Zdeněk: Česká barokní gotika a její žďárské ohnisko, Blok Brno 1970

Kitson Michael: Barok a rokoko, Artia Praha 1972

Lynton Norbert: Umění 19. a 20. století, Artia Praha 1981

Martindale Andrew: Člověk a renesance, Artia Praha 1972

Neumann J.: České baroko, Odeon Praha 1974

Preiss Pavel: Panoráma manýrismu, Odeon Praha 1974

Sypher Wilie: Od renesance k baroku, Odeon Praha 1971

06. 4. Umění 20. století, problematika současné kultury:

Dempseyová, Amy: Umělecké styly, školy a hnutí (encyklopedický průvodce moderním uměním). Praha: Slovart, 2002

Effenberger Vratislav: Výtvarné projevy surrealismu, Odeon Praha 1969

Haas Felix: Architektura 20. století, SPN Praha 1983

Hazan F. (vydavatel, Paris): Od Rodina po Moora, slovník západoeurópskeho sochárstva 20. storočia, Tatran Bratislava 1973

Hiršal J., Grögrová B.: Slovo, písmo, akce, hlas, Čs. spisovatel Praha 1967

Hollingsworth Mary: Architektura 20. století, Columbus Bratislava 1993

Honnef Klaus: L'art contemporain, vydáno německy a francouzsky Benedikt Taschen Verlag Köln 1990

Chalupecký Jindřich: Umění dnes, SČVU Praha 1966

Chalupecký Jindřich: Na hranicích umění, Praha 1990

Chalupecký Jindřich: Nové umění v Čechách, H. + H. Praha 1994

Kundera Ludvík: Dada, Jazzpetit Praha 1983

Lamač Miroslav: Myšlenky moderních malířů, Odeon Praha 1989

Lynton Norbert: Umění 19. a 20. století, Artia Praha 1981

Micheli Mario de: Umělecké avantgardy 20. století. SNKLU Praha 1964

Nadeau Maurice: Dějiny surrealismu, Votobia 1994

Novák Luděk: Století moderního malířství, Orbis Praha 1968

Petišková, Terezie – Bydžovská, Lenka – Srp, Karel – Halík, Pavel a kol.aut: Dějiny umění, 12. díl (tzv. „Pijoan“). Praha: Euromedia, Knižní klub, Balios, 2002

Read Herbert: Osudy moderního umění, SNKLU Praha 1964

Read Herbert: Stručné dejiny maliarstva (od Cézanna po Picassa), Tatran Bratislava 1967

Rezek Petr: Tělo, věc a skutečnost v současném umění, Jazzpetit Praha 1982

Ruhrberg, Karl – Schneckenburger, Manfred – Frickeová, Christiane – Honnef, Klaus: Umění 20. století, I. a II. (Malířství, Skulptury a objekty, Nová média, Fotografie). Taschen GmbH. Praha: Slovart, 2004

Srp Karel: Minimal and Earth and Concept Art, 1. a 2. svazek, Jazzpetit Praha 1982

Štraus Tomáš: Umenie dnes, VPL Bratislava 1968

Thomas Karin: Dějiny umění 20. stol., DuMont Verlag, slovensky vyd. Pallas Bratislava 1994

Wittlich Pavel: České sochařství ve XX. století, SPN Praha 1978

Zhoř Igor: Proměny soudobého výtvarného myšlení, SPN Praha 1992

07. Odborná terminologie, slovníky a přehledy:

Attwater Donald: Slovník svatých, Papyrus a Jeva Vimperk - Praha 1993

Blažiček Oldřich J.: Slovník památkové péče, STN Praha 1962 (nové vyd. s dr. Kropáčkem)

Dempseyová, Amy: Umělecké styly, školy a hnutí (encyklopedický průvodce moderním uměním). Praha: Slovart, 2002

Herout Jaroslav: Staletí kolem nás (přehled stavebních slohů), Orbis Praha 1963 (a nová vyd.)

Herout Jaroslav: Slabikář návštěvníků památek, SSPPOP Praha 1980

kol. aut.: Malířské umění od A do Z (velký reprezentativní slovník), Rebo Productions Praha 1995

Mráz Bohumír - Mrázová Marcela: Encyklopedie světového malířství, Academia Praha 1988

Poche Emanuel a kol.: Encyklopedie českého výtvarného umění, Academia Praha 1975

Šabouk Sáva a kol.: Encyklopedie světového malířství, Academia Praha 1975

Šidlovský Evermod G.: Svět liturgie, Slovník základní církevní terminologie, Klášter premonstrátů na Strahově 1991

Trojan Raul - Mráz Bohumír: Malý slovník výtvarného umění, SPN Praha 1990

08. Vybrané časopisy, periodika:

Výtvarné umění (od č. 4 ročníku 1990, problematika současného umění)

Umění a řemesla

Atelier (noviny, aktuální informace o současném dění ve výtvarném umění)

Umění (odborný časopis věnovaný teorii a dějinám výtvarného umění)

revue Analogon (antropologie, surrealismus, příčné vědy, průběžně vydává surrealistická skupina v Praze, obnovené vychází od r. 1990)

Kunstforum International (německy, dvouměsíčník věnovaný současnému umění, k dispozici v knihovně katedry výt. výchovy)

09. Doplnující seznam nové literatury (včetně ISBN):

- DEMPSEYOVÁ, Amy: Umělecké styly, školy a hnutí (encyklopedický průvodce moderním uměním). Praha: Slovart, 2002. 304 s. ISBN 80-7209-402-5
- RICHTER, Václav: Umění a svět. Praha: Academia, 2001. 439 s. ISBN 80-200-0926-4
- KESNER, Ladislav: Vizuální teorie, Jinočany: H&H, 1997. 265 s. ISBN 80-86022-17-X
- BELTING, Hans: Konec dějin umění. Praha: Mladá fronta, 2000. 248 s. ISBN 80-204-0856-8
- KOCH, Wilfried: Evropská architektura. Praha: Ikar, 1998. 551 s. ISBN 80-7202-388-8
- HOCKE, Gustav René: Svět jako labyrint (manýra a mánie v evropském umění od roku 1520 do současnosti) / Manýrismus v literatuře. Praha: Triáda, H&H, 2001. 599 s. ISBN 80-86138-21-6 (Triáda), ISBN 80-86002-97-8 (H&H)
- CHALUPECKÝ, Jindřich: Nové umění v Čechách. Praha: H&H, 1994. 173 s. ISBN 80-85787-81-4
- CHATELET, Albert - GROSLIER, Bernard P.: Světové dějiny umění. Larousse S. A. Praha: Cesty, 1996. 784 s. ISBN 80-7181-055-X
- PETIŠKOVÁ, Terezie – BYDŽOVSKÁ, Lenka – SRP, Karel – HALÍK, Pavel a kol.aut: Dějiny umění, 12. díl (tzv. „Pijooan“). Praha: Euromedia, Knižní klub, Balios, 2002. 303 s. ISBN 80-242-0720-6 (12. díl), ISBN 80-7176-764-6 (soubor)
- RUHRBERG, Karl – SCHNECKENBURGER, Manfred – FRICKEOVÁ, Christiane – HONNEF, Klaus: Umění 20. století, I. a II. (Malířství, Skulptury a objekty, Nová média, Fotografie). Taschen GmbH. Praha: Slovart, 2004. 840 s. ISBN 80-7209-521-8
- TOMAN, Rolf: Umění italské renesance. Konemann VgmbH. Koln. Praha: Slovart, 2000. 464 s. ISBN 80-7209-252-9
- TOMAN, Rolf: Gotika. Konemann VgmbH. Koln. Praha: Slovart, 2000. 521 s. ISBN 80-7209-248-0
- TOMAN, Rolf: Baroko. Konemann VgmbH. Koln. Praha: Slovart, 1999. 503 s. ISBN 80-7209-179-4
- SAUNDERS, Nicolas J.: Mytická síla zvířat. Praha: Práh, 1996. 184 s. ISBN 80-8509-47-8
- VITEBSKY, Piers: Svět šamanů. Praha: Práh, 1996. 184 s. ISBN 80-8509-43-5
- MOLYNEAUX, Brian L.: Tajemné kultury a rituály. Praha: Práh, 1996. 183 s. ISBN 80-8509-50-8
- LOWENSTEIN, Tom: Buddhova vize. Praha: Práh, 1997. 184 s. ISBN 80-7176-503-1
- BISHOP, Clifford: Lidský duch a sexualita. Praha: Práh, 1997. 184 s. ISBN 80-7176-540-6
- WATERSTONE, Richard: Duchovní svět Indie. Praha: Práh, 1996. 184 s. ISBN 80-7176-331-4
- HUMPHREY, Caroline- VITEBSKY, Piers: Posvátné stavby. Praha: Práh, 1998. 184 s. ISBN 80-7176-664-X
- BIEDERMANN, Hans: Lexikón symbolov. Bratislava: Obzor, 1992. 373 s. ISBN 80-215-0217-7
- LAWRENCE, Hugh: Dějiny středověkého mnišství. Praha: Vyšehrad, 2001. 328 s. ISBN 80-7021-636-4
- ELIADE, Mircea: Dějiny náboženského myšlení sv. I - III. Praha: Oikúmené, 1995-97. 429+463+343 s. ISBN 80-86005-19-4, 80-86005-53-4
- ZIEHR, Wilhelm: Kříž (symbol, zobrazování, význam). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. 239 s. ISBN 80-7192-288-9